

Muutama puhenvuoro poimittuna eduskunnan pöytäkirjoista marraskuun 15 päivän istunnoista 1917

-- istunto klo 12 i.p.

Ehdotus korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

Puh e m i e s : · Eduskunta on tämän kuun 9 päivänä päättänyt, että keisarin ja suuriruhtinaan valta on toistaiseksi uskottava tarkoitusta varten asetettavalle valtionhoitajakunnalle ja että valtionhoitajakuntaan kuuluu kolme jäsentä, jotka eduskunta valitsee sillä tavoin kuin on säädetty puhemiesten vaalista, ellei eduskunta voi yhtyä sen jäsenistä.

Kun kuitenkin valtionhoitajakunnan" vaalia eduskunnan tämän kuun 10 päivänä tekemän päätöksen johdosta ei vielä voida toimittaa, mutta on välttämätöntä, että kysymys korkeimman vallan käyttämisestä saadaan hetimiten väliaikaisesti järjestetyksi, varsinkin jotta saataisiin ratkaistuksi kysymys senaatin talousosaston uudesta kokoonpanosta, saa puhemiehistö äänestyksen jälkeen kunnioittaen eduskunnalle ehdottaa,

että kunnes eduskunnan päätös valtionhoitajakunnan asettamisesta toteutetaan tai eduskunta muuten toisin päättää, keisarin ja suuriruhtinaan vallan käyttäminen annetaan Suomen senaatin talousosastolle.

-- istunto jatkuu klo 2 i.p.

Ed. A l k i o : - - - Kun asema nyt on kärjistynyt sellaiseksi kuin se on, käsitämme edelleen, että koko eduskunnan yhtyminen jollakin tavalla järjestämään tätä vaikeaa tilannetta on mahdollinen juuri tämän ehdotuksen pohjalta. Rohkenen siis tehdä tämän ehdotuksen sillä edellytyksellä, että se tulee saamaan eduskunnassa näin valmisteltuna yksimielisen hyväksymisen. Ehdotus on tällainen:

Koska sitä valtionhoitajakuntaa, jolle eduskunta on päättänyt antaa Suomen korkeimman hallitusvallan käytön, ei vielä ole voitu valita, päättää eduskunta toistaiseksi itse käyttää sitä valtaa, joka voimassa olleitten säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle.

Ed. S t å h l b e r g : - - - Kannatan sentähden puhemiehistön ehdotusta.

Ed. K e l l o s a l m i : Ed. Alkio, ensimmäisessä tänään täällä käyttämässään puheen vuorossa, selosti sitä kirjenvaihtoa, joka maalaisliiton aloitteesta kulki eilen ja tänä päivänä sosialidemokraattisen ryhmän välillä. Tämä kirjenvaihto lyhykäisesti totesi sen, että maalaisliitto ei ollut vielä kukaan lopullisesti määritellyt kantaansa tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Ehdotus sen kysymyksen ratkaisemiseksi eilen oli heillä kokonaan toinen kuin tänään, sidottuna kylläkin yhteen aivan erillään nyt esillä olevasta kysymyksestä. Näin ollen, kun heidän ehdotuksensa meni tuollaiseksi, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä katsonut voivansa mitenkään

kannattaa sitä, mitä tämänpäiväinen maalaisliittolaisten tekemä ehdotus sisältää.

Näin ollen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puolesta esitän seuraavaa: ... että sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarille ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan.

Pu h e m i e s: Ed. Kellosalmi ed. Rikkosen kannattamana on ehdottanut seuraavaa: Sitä valtaa, joka voimassa olleiden säännösten mukaan on kuulunut keisarilla ja suuriruhtinaalle, käyttää eduskunta Suomen eduskunnan heinäkuun 18 päivänä 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä hyväksymän lain perusteella ja mukaan. Kun, kuten sanoin, ed. Kellosalmen ehdotusta on kannatettu, pyydän ilmoittaa käsityksenäni, että koska laki 18 päivältä heinäkuuta 1917 Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä ei ole säädetyssä järjestyksessä vahvistettu, sen vuoksi ja kun eduskunta sen perusteella siis ei voi käyttää korkeinta hallitusvaltaa Suomessa, on ed. Kellosalmen ehdotus lainvastainen, enkä siitä senvuoksi voi sallia äänestettävän.-

-- istunto jatkuu 6,30 i.p.

(Eduskunta hyväksyi puhemiehen päätöksen äänin 98-90)

-- istunto jatkuu 9,15 i.p.

- äänestys: Alkion ehdotus voittaa 68-127.

Lähde: Eduskunnan digitoidut pöytäkirjat

https://avoindata.eduskunta.fi/digitoidut/view/ptk_1917_ii_1_100?language=suomi&year=1917

Helsingin Sanomat 30.11.1917

- *Tekstissä ollut w on korvattu v:llä.*

s. 4

Sosialistiemme hommia.

Pravda kertoo: Helsingistä saapunut toveri Stalin ilmoittaa, että näinä päivinä saapuu Pietariin Suomen eduskunnan sosialistiryhmän ja Suomen sosialidemokraattisen puolue toimikunnan lähetystö, joka ehdottaa, että kansankomissarien neuvosto vahvistaisi eduskunnan jo viime heinäkuussa hyväksymän lain korkeimman vallan käytösä Suomessa. Tämä laki on miltei kopioitu tunnetusta työ- ja sotamiesneuvoston päätöslauselmasta, joka hyväksyttiin viime heinäkuussa. Siitä huolimatta ei Kerenskin hallitus sitä hyväksynyt, vaan vieläpä hajoitti tämän johdosta Suomen eduskunnan. Toveri Stalinin mielestä tulee kansankomissarien neuvosto horjumatta vahvistamaan lain Suomen valtiollisesta autonomiasta. Me emme epäile, — lausuu lehti, — että työmiesten ja talonpoikain hallitus menettelee Suomen kansan mielen mukaisesti.

Juttu tuntuu uskomattomalta, mutta meidän sosialidemokraateiltahan saattaa odottaa mitä tahansa.

s. 8

Venäjältä.

Perustavan kokouksen vaalit.

Pietarissa on tullut valituksi 6 bolshevikia, 4 kadettia ja 2 sos.vallankumouksellista. — Maaseudulla on vaali toimitettu 34 vaalipiirissä; vaalipiirejä on kaikkiaan 73. — Perustavan kokouksen alkuun toivotaan saatavan valituksi 549 edustajaa 740:stä.

Vaalit Pietarissa.

Perustavan kokouksen vaalit tapähtuivat Pietarissa verrattain rauhallisesti. Bolshevikien taholta tosin yritettiin rajoittaa painovapautta ja eräässä paikassa ryöstettiin kadettipuolueen aluekomitean huoneisto. Bolshevikit panivat erityistä huomiota kadettien vaalijulistuksiin. Keskikaupungillakin revittiin kadettien julistuksia. Työväen osiin ei kadettien julistuksia lainkaan sallittu asettaa.

Ennen vaalien alkua levitettiin kaupungilla huhua, että bolshevikit tulevat pieksemään kaikki ne, jotka eivät äänestä heidän listojaan. Ensimmäisenä vaalipäivänä jäi tämän vuoksi useita valitsijoita pois vaalista ja vasta toisena ja kolmantena vaalipäivänä he täyttivät kansalaisvelvollisuutensa, kun kävi selville, ettei valitsijoita uhkaa mikään vaara.

Yleensä voidaan sanoa, etteivät valitsijat osoittaneet erityistä mielenkiintoa vaaleihin.

Vaalipäivinä oli Pietarin kaduilla tavallinen arkileimansa. Vaalipäivinä ei myöskään huomattu tavallisia katukokouksia. Väkijoukkoja kokoutui ainoastaan niille paikoille, joihin oli asetettu puolueitten julistuksia. Yleistä huomiota herätti m. m. kauppa- ja teollisuusliiton julistus, johon oli kuvattu räikeän punainen naamari, jonka takaa katsoivat nälkäiset kasvat. Pietarin kaupunkihallitus oli tehnyt pajon saadakseen vaalit tunnetuiksi. Pääkaupungin vaalikomiteaan toimes ta oli eri paikkoihin sijoitettu taiteellisia julistuksia, joihin oli kirjoitettu: „Eläköön perustava kokous. Kansalaiset, menkää vaaliurnille, pelastakaa isänmaa, pelastakaa Venäjä.“ Nevskillä oli tällaisia julistuksia kiinnitetty kaupunginduuman rakennukseen. Samoin niitä oli sijoitettu Morskajan ja Liteinajan kulmiin, Nikolain sillalle y. m. paikkoihin.

Ensimmäisenä vaalipäivänä olivat vaalipaikat täynnä melkein yksinomaan työmiehiä, jotka näyttävät yksimielisesti päättäneen ottaa osaa vaaleihin. Sotilaitten keskuudessa ei ollut huomattavissa tällaista yksimielisyyttä.

Klo 1 torstain vastaisena yönä oli vaalitulokset laskettu 196 vaalipaikassa (vaalipaikkoja oli kaikkiaan 197). Kuten oli odotettavissa, pääsivät bolshevikit tuntuvaan enemmistöön sellaisissa työväen kaupunginosissa kuin Viipurin, Vasili Ostrovin, Nevskin ja Poluostrovin. Niinpä Viipurin kaupunginosan 47,812 äänestäjästä äänesti 32,446 bolshevikeja ja ainoastaan 5,594 kadetteja. Narvan kaupunginosan 91,457 äänestäjästä 44,372 antoi äänensä bolshevikeille, 18,762 kadeteille ja 17,313 sosialivallankumouksellisille.

Vaaleihin otti osaa yhteensä yli 930,000 äänestäjää. Äskettäin toimitetuissa kaupunginduuman vaaleissa oli äänestäjien lukumäärä 494,737. Sotamiehistä otti osaa vaaleihin 88,197 henkilöä, joista 67,868 äänesti bolshevikeja, 9980 sosialistivallankumouksellisia ja 4,935 kadetteja.

Bolshevikit saivat yhteensä 415,587 ääntä, kadetit 245,628 ja sosialistivallankumoukselliset 149,644.

Neljännellä sijalla on oikeauskoisten seurakunnan lista, joka sai 24,050 ääntä, viidennellä työtätekevän kansansosialistien puolueen lista, joka sai 18,995, kuudennella sijalla maanpuolustusta kannattavien menshevikien lista, joka sai 16,834. Näitten jälkeen seuraavat demokraattiset kristityt — 14,354, sosialidemokraattinen työväenpuolue (yhdistyneet) 10,531, kasakkajoukkojen liitto 6,712, naisten tasa-arvoisuusliiga 5,211, riippumaton työväen, talonpoikain ja sotamiesten liitto — 5,028, maanpuolustusta kannattavat sosialistivallankumoukselliset 4,693, Ukrainan sosialidemokraatit, sosialivallankumoukselliset ja juutalaiset sosialistit — 4,244, kristillinen kansanvaltainen puolue — 3,783, Plehanovin johtama „jedinstvo“-ryhmä 1,791 sekä radikaalinen demokraattinen puolue, joka sai kaikkiaan 404 ääntä. Kansan kehittämissiiga sai 738 ääntä, naisliitto 310 ääntä ja universaalisosialistit 177.

Bolshevikit saavat Pietarista perustavassa kansalliskokouksessa 6 paikkaa, kadetit 4 ja sosialistivallankumoukselliset 2.

Bolshevikeista tulivat valituiksi V. I. U l j a n o v (Lenin), E. A. R a d o m i l s k i (Sinovjev), L. D. B r o n s t e i n (Trotski), L. B. R o s e n f e l d (Kamenev), rouva A. M. K o l l o n t a y ja I. V. D j u g

a s h v i l i (Stalin).

Kadeteista P. N. M i l j u k o v, M. M. V i n a v e r, N. N. K u t l e r ja I. I. R o d i t s h e v, sosialistivallankumouksellisista V. N. T s h e r n o v ja B. D. K a t z (Kamkov). Monet valituista ovat samalla kertaa ehdokkaina myöskin muissa kaupungeissa, minkä vuoksi on mahdollista, että tämä luettelo muuttuu, sillä monet voivat kieltäytyä edustamasta Pietaria, jos he tulevat valituiksi muualta.

Vaalit maaseudulla.

Pietariin ei ole vielä saapunut tarkkoja tietoja vaalien tuloksista maaseuduilla. Tiedetään, että vaaleihin on ottanut osaa 70 %. Osanotto vaaleihin on näin ollen ollut melkoisen suuri. Kolmesta vaalipiiristä saapuneitten tietojen mukaan ovat kadetit saaneet niissä enemmistön.

73 vaalipiiristä on määräaikana toimitettu vaalit 34 piirissä, joissa on valittu 360 edustajaa. Sitäpaitsi on vaalit toimitettu toimivan armeijan kahdella rintamalla ja kahdessa merivaalipiirissä, missä on valittu 32 edustajaa. Keskiviikkona Pietariin saapuneiden tietojen mukaan siis on valittu yhteensä 392 edustajaa.

Marraskuun 25 p. ja joulukuun 8 p. välisenä aikana toimitetaan vaalit 8 vaalipiirissä, joissa valitaan 45 edustajaa. Tämän lisäksi on vielä 10 vaalipiiriä, joissa valitaan 112 edustajaa. Näissäkin vaalipiireissä toimitetaan vaalit ennen perustavan kokouksen kokoutumista. Perustava kokous kokoutuu, kuten tunnettu, 12 p. joulukuuta. Perustavan kokouksen alkuun ehditään valita 549 edustajaa 740:stä.

Kun otetaan huomioon, että ensimmäisen valtakunnanduuman avajaisiin oli saapunut ainoastaan 2/3 koko jäsenmäärästä ja duuma voi ryhtyä työskentelemään, on otaksuttavaa, että perustava kansalliskokouskin tulee täysin päätösvaltaiseksi ja ryhtyy työskentelemään 2/3 jäsenistä saapuvilla ollessa.

Vaalit muissa 26 vaalipiirissä, etupäässä Keski-Venäjällä, toimitetaan vasta joulukuun 9 p:n jälkeen, joten edustajat saapuvat Pietariin vasta perustavan kokouksen kokouduttua.

Vetsher kertoo, että bolshevikit harjoittavat maaseuduilla häikäilemätöntä vaalikiihoitusta. Sotamiehet matkustavat kylästä kylään ja uhkauksilla vaativat valitsijoita las maan vaaliurnaun bolshevikien listoja. Talonpojat useinkin lähestyessään vaaliurnaa muuttavat bolshevikien listan toiseen.

Lehti olettaa, että pikkuviljelijöillä ja palstatilallisilla, jotka kannattavat etupäässä työryhmäläisiä ja sosialistivallankumouksellisten oikeistoa, tulee olemaan melkoinen merkitys vaaleissa. On mahdollista, että maaseudulla äänet hajautuvat, joten vaalien tulokset saattavat olla aivan odottamattomia.

Utro otaksuu, että kolmen, neljän päivän perästä saadaan tiedot vaalien tuloksista maaseudulla. Sama lehti ilmoittaa, että Tshuhlomassa ovat kadetit saaneet 488 ääntä, sosialistivallankumoukselliset 41, menshevikit 46, bolshevikit 114.

Lähde: Kansalliskirjaston digitoidut sanomalehdet.

Uusi Päivä, Helsinki, 30.11.1917

s. 1

Perustavan kokouksen vaalit

Tulokset Suomessa olevan sotaväen ja laivaston äänestyksestä eivät ole vielä lopullisia. Tähän asti ovat ääniä saaneet: L e n i n 6,920, D y b e n k o 7,156, Proshjan 5,326, S h i s h k o 5,718, Maslov 3,502, C y o n 3392, Demtshinski 307, Renigarten 287 ja Lopatin 197.

Ensi sijalla ovat, kuten arvata sopii, bolshevikit Lenin ja Petropavlovskin kuuluisa matruusi Dybenko, toisella sijalla ovat vasemmistolaiset sosialivallankumoukselliset Proshian ja Shishko, kolmannella menshevikit Maslov ja Cyon Upseerien lista (Demtshinski ja Renigarten) ei ole koonnut paljon ääniä.

s. 2

Sosialistit hommaamassa itsenäisyyttä.

Tekevät kumarrusmatkoja Pietariin saadakseen "valtalain" vahvistetuksi.

P r a v d a kirjoittaa: Venäjän valtankumouksen aalto, joka saattaa liikkeelle koko Europan, on nostattanut jaloilleen Suomenkin työläisjoukot. Sota ja kallis aika, elintarvepula ja perinpohjaisten yhteiskunnallisten uudistusten tarva asettivat Suomen työväen eteen vallan kysymyksen. Kenelle valta: porvaristolle vaiko köyhälistölle. Porvaristo, jolla on valtiopäivillä vähän enemmän kuin puolet edustajapaikoista, on muodostanut puhtaasti porvarillisen hallituksen eikä kokoomushullitusta sosialistien kanssa. Täten on sosialistien oikea sivusta, joka kannattaa kokoomushallitusta, kärsinyt tappion. Mutta tämä tappio ei voi rauhoittaa työkisiä. Koko asiain kulku viittaa siihen, että työläiset ottavat haasteen vastaan ja kukistavat porvarillisen hallituksen. Sitäkin enemmän, koska Venäjän vallankumouksen voitot välttämättömästi työntävät heidät siihen. Heiposti voi siis käsittää sen kiihkeyden, jolla nykyään pohditaan hallituskysymystä äsken kokoontuneessa Suomen sosialidemokratisen työväenpuolueen ylimääräisessä kokouksessa.

Vähemmän mieltäkiinnittävä ei ole toinen kysymys, — kysymys Suomen valtiollisesta autonomiasta. Eilen mainitusta kokouksesta Helsingistä palannut toverimme, kansallisasiain komissart **Dshugashvili-Stalin** ilmoittaa, että huhut Suomen kansan separatismista ovat väärinä, että päinvastoin pyrkimys vapautuvaan Venäjään päin kasvaa päivä päivältä.

Stalinin ilmoituksen mukaan saapuu näinä päivinä Pietariin valtiopäivien sosialidemokratisen ryhmän ja Suomen sosialidemokratien keskuskomitean lähetystö, ehdottaakseen kansankomissarien neuvostolle valtiopäivien kesäkuussa julkaiseman valtalain vahvistamista.

Tämä laki on melkein jäljennös neuvostojen ensimmäisen kongressin tunnetusta päätöksestä. Kerenskin hallitus, jonka puoleen suomalaiset kesällä adressillaan kääntyivät, ei sitä kuitenkaan vahvistanut, vaan piti sitä aiheena valtiopäivien hajoitukseen. Toveri Staiinin mielestä vahvistaa kansankomissarien neuvosto epäilemättä tämän lain Suomen valtiollisesta autonomiasta. Emme epäile, että työläisten ja talonpoikien hallitus tyydyttää Suomen kansan toivomuksen.

*

Jos ylläoleva uutinen on tosi, osoittaa se, että meidän sosialistimme eivät vähimässäkään määrässä kunnioita eduskunnan päätöstä korkeimman suomalaisen valtiovallan ottamisesta eduskunnan omaan huostaan, vaan ovat edelleen valmiit tunnustamaan suomalaisen vailan haitijoiksi Pietarissa kulloinkin olevat vallanpitäjät ja käymään heidän luonaan kumarrusmatkoilla. Luulisi toki sosialistiemmekin ymmärtävän, että »valtalain» vahvistusta ei nyttemmin enää sovi käydä Pietarista hakomassa.

*

Sosialidemokraattiselta tahoita jätettäin eilen eduskunnalle ehdotus valtalain vahvistamisesta ja valtionhoitajakunnan asettamista koskevan päätöksen kumoamisesta.

Lähde: Kansalliskirjaston digitoidut sanomalehdet.